

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0118/2014

21.2.2014

RAPORT

Omandiõiguste, omandi ja jõukuse loomise tähtsus vaesuse kaotamises ning säästva arengu soodustamises arengumaades (2013/2026(INI))

Arengukomisjon

Raportöör: Nirj Deva

SISUKORD

	lehekülg
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	14
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS	19
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	23

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

omandiõiguste, omandi ja jõukuse loomise tähtsuse kohta vaesuse kaotamises ning säästva arengu soodustamises arengumaades

(2013/2026(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklit 17, milles käsitletakse õigust omandile,
- võttes arvesse 8. septembri 2000. aasta aastatuhande deklaratsiooni, milles sätestatakse aastatuhande arengueesmärgid, eelkõige eesmäärke 1, 3 ja 7,
- võttes arvesse nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühisavaldust Euroopa Liidu arengupoliitika küsimuses: „Euroopa konsensus”, mis allkirjastati 20. detsembril 2005. aastal, eelkõige selle punkte 11 ja 92,
- võttes arvesse komisjoni 19. oktoobri 2004. aasta teatist „ELi suunised maapoliitika kavandamise ja reformimise protsesside toetamiseks arengumaades” (COM(2004)0686),
- võttes arvesse komisjoni 31. märtsi 2010. aasta teatist „ELi poliitiline raamistik, millega toetatakse arenguriike toiduga kindlustatuse probleemide lahendamisel” (COM(2010)0127),
- võttes arvesse komisjoni 13. oktoobri 2011. aasta teatist „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks” (COM(2011)0637),
- võttes arvesse komisjoni 27. veebruari 2013. aasta teatist „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine” (COM(2013)0092),
- võttes arvesse dokumenti „ELi suunised maapoliitika kavandamise ja reformimise protsesside toetamiseks arengumaades”, mille komisjon võttis vastu 2004. aasta novembris,
- võttes arvesse ÜRO Elukeskkonnaprogrammi (UN-Habitat) 2008. aasta uuringut, milles käsitleti kindlaid maaõigusi kõigile (‘Secure Land Rights for All’) ja ÜRO Elukeskkonnaprogrammi suuniseid selle kohta, kuidas arendada maapoliitikat vaeste huvides: protsess, suunised ja õppetunnid (‘How to Develop a Pro-Poor Land Policy: Process, Guide and Lessons’),
- võttes arvesse õigusega toidule tegeleva ÜRO eriraportööri Olivier De Schutteri 11. juuni 2009. aasta aruannet ulatuslike maa omandamiste ja rentimiste kohta, milles käsitleti keskseid põhimõtteid ja meetmeid inimõigustega seotud probleemi käsitlemiseks (‘Large-scale land acquisitions and leases: a set of core principles and measures to address the human rights challenge’),

- võttes arvesse 2009. aastal Nairobis (Keenias) vastu võetud deklaratsiooni linnastumisega seotud probleemide ja vaesuse vähendamise kohta Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühmas ('Urbanisation Challenges and Poverty Reduction in ACP States'),
  - võttes arvesse 2010. aastal Roomas toiduga kindlustatuse teemalisel ülemaailmsel tippkohtumisel vastu võetud deklaratsiooni,
  - võttes arvesse 26.–28. novembril 2012. aastal Rabatis (Marokos) toimunud rahvusvahelisel konverentsil vastu võetud deklaratsiooni 2020. aastaks agulite kaotamise kui ülemaailmse väljakutse kohta ('Making Slums History: A worldwide challenge for 2020'),
  - võttes arvesse 3.–6. septembril 2013. aastal Kigalis (Rwandas) toimunud AKV riikide, Euroopa Komisjoni ja ÜRO Elukeskkonnaprogrammi teisel kolmepoolsel konverentsil vastu võetud deklaratsiooni säästva linnastumise kohta linnapiirkondade vaesuse kaotamiseks ('Sustainable Urbanisation as Response to Urban Poverty Eradication'),
  - võttes arvesse ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni (UNDRIP) ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 1989. aasta põlisrahvaste ja hõimurahvaste konventsiooni (nr 169),
  - võttes arvesse põllumajandusse tehtavate vastutustundlike investeeringute põhimõtteid, milles austatakse õigusi, elatusvahendeid ja ressursse, ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni vabatahtlikke suuniseid maaomandi, kalavarude ja metsade vastutustundliku majandamise kohta riikliku toiduga kindlustatuse kontekstis ning Aafrika Liidu Aafrika maapoliitika raamistikku ja suuniseid,
  - võttes arvesse 2015. aasta järgse arengukava kõrgetasemelise komisjoni soovitusi lisada arengukavasse naiste ja meeste maaomandi halduse eesmärk ning tunnustada seda, et naistel ja tüdrukutel peab olema muu hulgas võrdne õigus omada maad ja muud vara,
  - võttes arvesse oma 27. septembri 2011. aasta resolutsiooni ELi poliitilise raamistiku kohta, millega toetatakse arengumaid toiduga kindlustatuse probleemide lahendamisel¹,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 48,
  - võttes arvesse arengukomisjoni raportit ning naiste õiguste ja soolise võrdsuse komisjoni arvamust (A7-0118/2014),
- A. arvestades, et omandiõigusi saab määratleda kui eeskirju, millega reguleeritakse tingimusi, mille kohaselt saavad konkreetsed sidusrühmad, kogukonnad ning avaliku ja erasektori osalejad omandada ja säilitada juurdepääsu materiaalsele ja immateriaalsele varale vastavalt formaalsele õigusele või tavapärastele sätetele; arvestades, et vastavalt ÜRO Elukeskkonnaprogrammi seisukohale saab maaomand konkreetselt olla ametlik (omand, rent, ühine või erarent), tavadel põhinev või religioosse päritoluga; arvestades, et ELi maapoliitika suunistes märgitakse, et maaga seotud õigused ei ole alati piiratud

---

¹ ELT C 56 E, 26.2.2013, lk 75.

eraomandiga selle ranges tähenduses, vaid võivad tähendada tasakaalu üksikisiku õiguste ja kohustuste ning kollektiivsete õigusnormide vahel eri tasanditel;

- B. arvestades, et üle maailma asustab 1,2 miljardit inimest kinnisvara, mille üle neil ei ole formaalseid õigusi, ja neil ei ole alalist kodu või juurdepääsu maale; arvestades eriti seda, et rohkem kui 90 % Sahara-taguse Aafrika maapiirkondade elanike (kellest 370 miljonit inimest loetakse vaesteks) juurdepääs maale ja loodusvaradele tugineb õiguslikult ebakindlatele tavadel põhinevatele ja mitteametlikele omandisüsteemidele;
- C. arvestades, et seadusevälised ja registreerimata varad ulatuvad hinnanguliselt üle 9,3 triljoni USA dollari, mis on 93 korda suurem kui arenguriikidele viimase 30 aasta jooksul antud välisabi kogusumma;
- D. arvestades, et kuigi aastatuhande arengueesmärk nr 7 (11. eesmärk), mis on suunatud 100 miljoni agulielaniku elu parandamisele 2020. aastaks, on saavutatud, kasvab selliste elanike absoluutarv (2012. aastal hinnanguliselt 863 miljonit) jätkuvalt; arvestades, et ÜRO Elukeskkonnaprogrammi hinnangul elab agulites koguni miljard inimest, ja arvatakse, et 2050. aastaks elab agulites hinnanguliselt kolm miljardit inimest; arvestades, et majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 11 tunnustatakse universaalset õigust eluasemele ja elamistingimuste pidevale parandamisele;
- E. arvestades, et maapiirkondades puudub umbes 200 miljonil inimesel (peaaegu 20 % maailma vaestest) elatusvahendite hankimiseks piisav juurdepääs maale; arvestades, et maapiirkondade maa on sattumas mitmekordse surve alla, mille põhjuseks on elanikkonna kasv, maa kasutusotstarbe muutmine, ärilised investeeringud, keskkonnaseisundi halvenemine põua, pinnase erosiooni ja toitainete vähenemise tõttu, samuti looduskatastroofid ja konfliktid; ja arvestades, et maaga seotud õiguste tagamine on vajalik selleks, et edendada sotsiaalset stabiilsust, vähendades ebakindlust ja maaga seotud konflikte;
- F. arvestades, et erainvestorid ja valitsused on näidanud üles kasvavat huvi suurte haritava maa tükide omandamise või pikaajalise rentimise vastu enamasti Aafrika ja Ladina-Ameerika arenguriikides;
- G. arvestades, et kohustuslike eesmärkide sätestamise ja biokütuste toetamisega aitab EL vähemalt kaudselt kaasa maa hõivamisele arenguriikides, arvestades, et see stimuleerib haritava maaga spekulatsioonimist, eriti kõige viljakama ja sadamate või maanteed läheduses asuva maaga spekulatsioonimist; arvestades, et sellest tulenevalt suurenevad veelgi ohud väikeomanike omandi kindlusele, koos potentsiaalsete negatiivsete tagajärgedega kohalike kogukondade toiduga kindlustatusele;
- H. arvestades, et poliitiliste ametkondade poolne meelevaldne maa jaotamine põhjustab korrupsiooni, ebakindlust, vaesust ja vägivalda;
- I. arvestades, et maa valdamise küsimused on tihedalt seotud 21. sajandi põhiprobleemidega, nagu toiduga kindlustatus, energianappus, linnade ja elanikkonna kasv, keskkonna halvenemine, kliimamuutused, looduskatastroofid ja konfliktide lahendamine, kinnitades taas vajadust seada prioriteediks põhjalik maareform;

- J. arvestades, et maailmas hallatakse hinnanguliselt 1,4 miljardit hektarit tavanormide alusel; arvestades, et olemasolevad maaomandi struktuurid Aafrikas, Aasias ja Ladina-Ameerikas on teineteisest oluliselt erinevad ning maaomandi ametlikuks muutmisel ei tohi ignoreerida tavadele vastavaid kokkuleppeid, olgu nende puhul tegemist eraomandi või ühisomandiga;
- K. arvestades, et inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 25 nähakse ette, et igal inimesel on õigus võtta oma valdusesse ressursse ja vajalikke vahendeid, et toota või hankida elamiseks piisavas koguses toitu;
- L. arvestades, et konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta on sätestatud, et naistel ja abikaasadel peavad olema võrdsed õigused omandile ja kinnisvara omandamisele; arvestades, et paljud maaomandi ja omandiõiguse süsteemid on naiste suhtes ametlikult või praktikas siiski diskrimineerivad;
- M. arvestades, et paljudes arengumaades ei ole naiste omandiõigus, seaduslikult tagatud juurdepääs maale ja säästudele ning krediidile ühiskondlikult tunnustatud; arvestades, et taolise diskrimineeriva lähtekoha tõttu on naistel eriti raske kaitsta oma omandiõigust, eelkõige pärimisõigust õiguslike vahenditega;
- N. arvestades, et ärilistel või strateegilistel eesmärkidel, nagu põllumajanduslik tootmine, toiduga kindlustatus ning energia ja biokütuse tootmine, aset leidva ulatusliku maa omandamisega rikuvad arenenud riigid üha sagedamini naiste maaomandiõigusi arengumaades; arvestades, et naistel puudub sageli võimalus kasutada õigusabi ja esindatust omandiõiguste rikkumiste edukaks vaidlustamiseks arengumaades;
- O. arvestades, et vaesuse vähendamiseks on tähtis sätestada naistele kindlad maaga seotud õigused, pidades silmas naiste rolli toidu tootjatena maapiirkondades ja linnalähedastes piirkondades ning nende kohustusi perekonnaliikmete toitmisel; arvestades, et naised, kes moodustavad 70 % Aafrika põllupidajatest, omavad ametlikult maast kõigest 2 %; arvestades, et hiljutised programmid Indias, Keenias, Hondurases, Ghanas, Nicaraguas ja Nepalis näitavad, et leibkonnad, mille pea on naine, on võrreldes meeste juhitud leibkondadega toiduga paremini kindlustatud, neil on parem tervishoid ja nad keskenduvad rohkem haridusele;
- P. arvestades, et enam kui 60 % pideva nälja käes kannatavatest inimestest on naised ja lapsed ning et arengumaades toodavad 60–80 % toidust just naised¹;
- Q. arvestades, et hinnanguliselt 370 miljonil põlisrahva liikmel kogu maailmas on tugev vaimne, kultuuriline, sotsiaalne ja majanduslik suhe oma traditsioonilise maaga, mille haldamine tugineb tavaliselt kogukonnale;
- R. arvestades, et inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 17 tunnustatakse igapäevast õigust omada kinnisvara, kas üksi või koos teistega, ja et kedagi ei tohiks meelevaldselt tema omandist ilma jätta;

---

¹ ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO), Policy Brief No 5, Economic and Social Perspectives, august 2009.

- S. arvestades, ILO konventsiooniga nr 169 ja ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooniga on sätestatud põlisrahvaste maale juurdepääsule konkreetsed kaitse vormid;
- T. arvestades, et ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni artiklis 10 tagatakse põlisrahvastele õigus, et neid ei aeta jõuga ära nende maadelt või territooriumidelt ja et ümberkolimist ei toimu ilma nende vabatahtliku, eelneva ja teavitatud nõusolekuta ning ilma lepingu sõlmimiseta õiglase hüvitise kohta ja võimaluse korral koos võimalusega tagasi pöörduda;

Maaga seotud õigused, sealhulgas omandiõigused ja jõukuse loomine

1. on arvamisel, et registreeritud omandiõigused ja kindlad maaga seotud õigused edendavad majanduskasvu, tingimusel et maad saab kasutada tagatisena ja parandada kapitalile juurdepääsu, ning seetõttu stimuleeritakse nendega tootlikkust ja investeringuid, edendades samal ajal sotsiaalset ühtekuuluvust ja rahu;
2. rõhutab, et maaga seotud õiguste ja maale võrdsema juurdepääsu tagamine annab elatusallikatele, majanduslikele võimalustele ja maapiirkondades kodumajapidamistele toidu tootmiseks kindla aluse;
3. rõhutab asjaolu, et nii nagu on toonitatud ÜRO Elukeskkonnaprogrammis, tuleks lisaks maa eraomandusele tunnustada mitmeid alternatiivseid omandi võimalusi, sh omandi tavasüsteemidele tuginevad kruntidele, põllumaale ja loodusvaradele juriidiliste õiguste tagamiseks;
4. rõhutab, et maaomandi õiguskindlus väikemaomanike jaoks, kes moodustavad 95 % võimalikest maaomanikest arenguriikides, ergutab kohalikku majandust, suurendab toiduga kindlustatust, vähendab rännet ja aeglustab agul-linnastumist; juhib tähelepanu asjaolule, et näiteks Etioopias, kus kehtestati omandiõigused, suurenes tootlikkus kolme aastaga kuni 40 % aakri kohta ja seda tänu üksnes sellele muudatusele¹;
5. märgib murega, et kultuuritraditsioonid seavad naised omandi turvalisuse osas tihti sõltuvusse nende meessoost sugulastest ja jätvavad ilma õiguskaitsest; rõhutab riikide rahvusvahelisi kohustusi tagada majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste miinimumtase, mis hõlmab valitsuste kohustust tagada, et maakorraldus ei oleks diskrimineeriv, eriti naiste ja vaeste suhtes, ega rikuks muid inimõigusi;
6. rõhutab asjaolu, et kui anda inimestele suuremad õigused teha otsuseid omaenda ressursside üle, millele lisanduvad ametlikud pärimissätted, innustab see tugevalt väikemaomanikke oma maasse jätkusuutlikult investeerima, tegelema terrasside rajamise ja niisutusega ning leevendama kliimamuutuste mõju; märgib sellega seoses, et uuringud on näidanud, et leibkond, kellel on täielikult kindel maaomand, mida on võimalik võõrandada, investeerib hinnanguliselt 59,8 % tõenäolisemalt terrasside ehitusse võrreldes leibkonnaga, kes ootab maa ümberjagamist küla piires järgmise viie aasta jooksul;
7. märgib, et kui isikul on maaomandit tõendav dokument, saab ta mõistliku intressimääraga

---

¹ USAID Etioopia, <http://ethiopia.usaid.gov/programs/feed-future-initiative/projects/land-administration-nurture-development-land>

laenata raha, mida saab kasutada ettevõtte loomiseks ja arendamiseks; rõhutab, et omandiõiguste kaitse võib edendada konkurentsivõimelist ärikeskkonda, kus saab areneda ettevõtlik ja uuendusmeelne mõtteviis;

8. tunnistab, et ülesandeks on lahendada vastuolu seaduslikkuse, õiguspärasuse ja praktika vahel, ehitades üles ühistel normidel põhinevad maaomandi mehhanismid, alates olemasolevate õiguste tunnustamisest, tagades samas, et meestel ja naistel, samuti haavatavatel kogukondadel arenguriikides on kindlad õigused maale ja varadele ning et nad on täielikult kaitstud nende omandit hõivata võivate osapoolte huvide vastu;
9. mõistab karmilt hukka maa hõivamise tava, millega eelkõige maapiirkondade vaestelt traditsioonilistelt rändkarjakasvatajate kogukondadelt võõrandatakse maa ebaseaduslikult ja piisava kompensatsioonita; rõhutab asjaolu, et aastatel 2000–2013 tehti selliseid suuremahulisi rahvusvahelisi maatehinguid üle maailma vähemalt 886, vähemalt 32 miljoni hektariga¹; rõhutab asjaolu, et kõnealune arv tähendab tõenäoliselt tegelikult sõlmitud suurte maatehingute arvu olulist alahindamist;
10. palub, et komisjon ja liikmesriigid võtaksid oma arenguabipoliitikas arvesse ulatuslikke maa omandamise protsesse arenenud riikide investorite poolt arengumaades, eelkõige Aafrikas, mis mõjutab kohalikke põllumajandustootjaid ja mõjub laastavalt naistele ja lastele, et kaitsta neid vaesumise, näljahäda ja sunniviisilise väljatõstmise eest oma küladest ning maadelt;
11. rõhutab, et viljal põhinevate biokütuste toomise avalike stiimulite ja toetuste kaotamine on üks viis maa hõivamisega võitlemiseks;
12. tuletab meelde, et kui maaga seotud õigused ei ole kindlad ja haldus on nõrk, on see kohalikele kogukondadele väga ohtlik, sest ohustatud on toiduga kindlustatus, põllumajandustootjad ja karjused võidakse oma maadelt ära ajada; nõuab sellega seoses tungivalt, et liikmesriigid toetaksid arenguriikide riiklikku võimet tugevdada oma haldussüsteeme;
13. rõhutab asjaolu, et nii kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis kui ka majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelises paktis tunnustatakse enesemääramise õigust, mis on määratletud kui kõigi rahvaste õigus vabalt kasutada oma loodusvarasid ja ressursse, ja et mõlemas paktis on sätestatud, et ühtegi inimest ei tohi ilma jätta talle kuuluvatest elatusvahenditest; rõhutab sellega seoses, et läbirääkimised maa suuremahulise rentimise või maa omandamise üle peavad hõlmama läbipaistvust, nende kohalike kogukondade piisavat ja informeeritud osalemist, keda maa rentimine või ost puudutab, ja aruandekohustust selle kohta, kuidas kasutatakse tulu, mis peaks andma kasu kohalikule elanikkonnale;
14. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles uurima ÜRO kaudu selliste maa omandamiste mõju põllumaade kõrbestumisele, naiste elukoha- ja maaga seotud õiguste kaotusele, pöörates eelkõige tähelepanu naistele, kes on üksikud ja perekonnapead, toiduga kindlustatusele ning nende naiste, nende laste ja ülalpeetavate elatusvahenditele;

---

¹ <http://www.landmatrix.org/get-the-idea/global-map-investments/>

15. rõhutab, et suuremahulist maa omandamist või rentimist käsitlevates investeerimislepingutes tuleks asjakohaselt arvesse võtta praeguste maakasutajate õigusi, samuti põllumajanduslikes majapidamistes hõivatud töötajate õigusi; on seisukohal, et investorite kohustused peaks olema selgelt määratletud ja need peaksid olema jõustatavad, näiteks lisades sanktsioonimehhanismid inimõiguste eiramise juhtumite puhuks; on seisukohal, et kõik maatehingud peaksid hõlmama ka õiguslikku kohustust müüa toodetud kultuuridest teatud kindel miinimumosa kohalikul turul;

Kindlate maaga seotud õiguste, sh omandiõiguste ja maa jätkusuutliku valdamise tagamise tegevuskava arenguriikides

16. rõhutab asjaolu, et maareform nõuab kohalikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele tingimustele, nt hõimude omandi traditsioonilistele vormidele kohandatud paindlikkust ning see peaks keskenduma kõige haavatavamate rühmade võimaluste suurendamisele;
17. rõhutab asjaolu, et tavadel põhineva maakorralduse ja pealesurutud koloniaalsete mudelite koosseksiteerimine on üks peamisi arenguriikidele omase maaga seotud ebakindluse põhjuseid; rõhutab sellega seoses, et vältimatult tuleb tunnustada tavadele tuginevat omandi korraldust, mis annab isikutele ja kogukondadele seaduslikud õigused, ja vältida maaga seotud õigustest ilmajätmist või nende kuritarvitamist, mis on eriti levinud Aafrika kogukondades ja Ladina-Ameerika suurtes põliselanike kogukondades;
18. rõhutab et linnaskvotterite omandi õiguskindluse reguleerimine mõjutab oluliselt investeringuid elamutesse, kusjuures uuringud näitavad, et elamute renoveerimise maht suureneb rohkem kui 66 %;
19. rõhutab, et maaomandireformi tuleks alustada täpsete maa-andmete kogumisega ja süstemaatilise valdusõiguste andmisega katastriüksuste kaardistamise abil, kasutades vähekulukaid tehnoloogiaid, näiteks mobiilsed tehnoloogiad, GPS-, GPRS- ja GIS-jälgimisvahendid; nõuab täielikku avatust ning soovib arendada ja piirkondlikult jagada geoinfosüsteeme, sh satelliit- ja aerofotosid, võttes arvesse osaluse kaardistamise tehnoloogiaid; tunneb heameelt Rwandas tehtud edusammude üle maaga seotud andmetega seoses, mis tegi võimalikuks katastriüksuste moodustamise kogu riigis märkimisväärselt lühikese ajaga;
20. hoiatab maaga kindlustatuse saavutamiseks ainult ühe lähenemisviisi rakendamise eest; rõhutab asjaolu, et ametlikud maakorralduse teenused on kõige tulemuslikumad siis, kui neid osutatakse kohalikul tasandil; on seisukohal, et tulemuslik kindlate maaga seotud õiguste andmine võib seepärast sõltuda tsentraliseeritud riiklike maa-ametite reformist, selleks et anda kohustused üle kohalikele ja tavadel põhinevatele institutsioonidele; on seisukohal, et maa registreerimist saab seejärel parandada maaregistrite ja katastrisüsteemide arvutistamisega;
21. tuletab meelde, et põllumajandus on endiselt maakogukondade peamine elatus- ja toiduga kindlustatuse allikas; märgib siiski, et maapiirkondade maa on sattumas mitmekordse surve alla, mille põhjuseks on elanikkonna kasv, maa kasutusotstarbe muutmine, ärilised investeringud, keskkonnaseisundi halvenemine põua, pinnase erosiooni ja toitainete vähenemise tõttu, samuti looduskatastroofid ja konfliktid; on sellega seoses veendunud, et aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks on väga oluline kindlustada

maakogukondade maaomand; on seisukohal, et nende probleemidega saab tegeleda mitmete poliitikavahendite kaudu ning need peavad olema kohandatud kohalikule olukorrale;

22. on veendunud, et valitsusametnikud peaksid esmalt tegema kindlaks juba olemasolevad maakorralduse ja omandi süsteemid ning seejärel peaksid nad neile süsteemidele tuginema, tegutsedes elanikkonna vaeste ja haavatavate rühmade huvides;
23. on kindel, et maahalduse detsentraliseerimine annab kohalikele kogukondadele ja inimestele rohkem võimu, ja juhib tähelepanu vajadusele kaotada korruptiivsed tavad, mille kohalikud juhid on kehtestanud välisinvestoritega tehtud tehingute tõttu, ning mis tahes nõuded registreerimata maatükkidele;
24. rõhutab, et mis tahes maakasutuse muutus peaks toimuma ainult asjaomaste kohalike kogukondade vabal, eelneval ja teavitatud nõusolekul; tuletab meelde, et rahvusvahelise õigusega on põlisrahvastele tagatud nende õiguste kaitse konkreetset vormid; nõuab kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põlisrahvaste õiguste deklaratsiooniga, et riigid sätestaksid tulemuslikud mehhanismid mis tahes sellise tegevuse vältimiseks või hüvitamiseks, mille eesmärk või tagajärg on põlisrahvaste ilmajätmine nende maadest, territooriumidest või ressurssidest;
25. märgib, et see väga vähene maa, mis Aafrikas on registreeritud (10 %), on registritesse kantud vananenud ekslike süsteemide järgi; rõhutab asjaolu, et vastavalt Maailmapanga hinnangutele¹ on 27 riiki, mis on viimase seitsme aasta jooksul oma registreid moderniseerinud, vähendanud omandi üleminekuks kuluvat aega poole võrra, suurendades seega läbipaistvust, vähendades korruptsiooni ja lihtsustades maksude kogumist; rõhutab, et arenguriikides maaregistrite loomine ja parandamine peaks olema arengupoliitika eriti tähtis prioriteet;
26. tuletab meelde, et omandi õiguskindluse võib tagada erinevate vormide kaudu, tingimusel et maakasutajate ja -omanike õigused on selged: tuletab meelde, et lisaks ametlikele maaomandit tõendavatele dokumentidele võib õiguskindluse saavutada selgete, pikaajaliste rendilepingutega või tavaõiguste ja mitteametlike asunduste ametliku tunnustamisega, koos ligipäätavate ja tulemuslike vaidluste lahendamise mehhanismidega; nõuab, et EL suunaks toetuse maakorraldusega seotud suutlikkuse suurendamisele ja vastavatele koolitusprogrammidele, eesmärgiga tagada elanikkonna vaestele ja haavatavatele rühmadele maaga seotud õigused, tehes seda muu hulgas maatükkide mõõtmise, registreerimise ja arenguriikide haridusasutuste vahenditega varustamisega seotud pingutuste kaudu;
27. nõuab, et ELi parandaks arenguriikide kohtute omandiseaduste tulemusliku jõustamise, maavaidluste lahendamise ja võõrandamisega tegelemise suutlikkust osana terviklikust lähenemisviisist, mille eesmärk on tugevdada õigussüsteemi ja õigusriiki;
28. nõuab, et EL abistaks arenguriike nende maareformi läbiviimisel, et toetada eelkõige kõikide sidusrühmade osalemist, sidudes selle teadlikkuse tõstmise programmidega, nii et täielikult austataks kõigi asjaosaliste, eelkõige vaeste ja haavatavate õigusi; toob näiteks

---

¹ 2012b. Doing Business 2012: Doing Business in a More Transparent World. Washington, DC: Maailmapank.

Madagaskari ja sealsed kohalikud maa-ametid, kus lihtsad kohalikud algatused on oluliselt hõlbustanud maa valdusõiguste registreerimist;

29. rõhutab asjaolu, et usaldusväärse fiskaalpoliitika kujundamine arenguriikides maa registreerimise ja väärtuse hindamise funktsiooni määratlemise abil suurendab aastast maatehingutelt saadavat tulu märkimisväärselt, nagu Tais, kus see suurenes kümne aastaga kuus korda;
30. kutsub ELi üles täiendavate toetusmehhanismide kaudu tugevalt toetama äsja oma õigustesse astunud maaomanike investeringuid uutesse seadmetesse, soodustades samas tehnoloogiastiiret ning uute maaomanike koolitamist innovaatiliste meetodite kasutamise ja parimate tavade vallas;
31. juhib tähelepanu sellele, et naiste maaga seotud õiguste ametlik tunnustamine ei tähenda automaatselt kõnealuste õiguste tegelikku rakendamist; nõuab, et EL pööraks oma maareformi kavades erilist tähelepanu naiste haavatavusele seoses muutustega pere struktuuris ning sellele, kuidas nad saavad oma õigusi jõustada, ja tagama, et praktikas on leibkonna maaomandit tõendavatel dokumentidel mõlema abikaasa nimi;
32. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles oma arengu- ja humanitaarpoliitikas tagama, et arengumaad kehtestaksid seadusandlikud meetmed, mille eesmärk on soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning rahvuskuuluvusel, rassil ja perekonnaseisul põhineva diskrimineerimise vältimine seoses omandiõigustega, ning tegeleksid sellega, kuidas kaotada märkimisväärsed sotsiaalsed, poliitilised ja kultuurilised piirangud maaomandiga seotud õiguste omandamiselt;
33. nõuab, et ELi delegatsioonid arengumaades jälgiksid naiste omandiga seotud õigusi, tagamaks et neid õigusi ei rikuta, et kaitsta seeläbi naisi vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski eest;
34. nõuab, et EL toetaks arenguriikide jõupingutusi maarendi turgude reformimisel, et anda vaestele juurdepääs maale ja edendada majanduskasvu, vältides samas renditurgude liigset piiramist;

Maaga seotud õiguste, sealhulgas omandiõiguste seadmine ELi arengupoliitika keskmesse

35. rõhutab asjaolu, et suuremahulised maa omandamised on muu hulgas arenguriikide nõrga maavaldamise otsene tagajärg; rõhutab, et kui anda üksikisikutele ja kogukondadele selgete ja kindlate omandiõiguste kaudu suurem võim, võimaldab see avada lepingulised suhted järelevalvele ja hoida ära maa hõivamist; rõhutab, et ELi abi peaks aitama kaasa institutsioonilise võimekuse suurendamisele, mida on vaja kindlate maaga seotud õiguste andmiseks, et võidelda kasu taotleva tegevuse, bürokraatliku inertsiga ning ka korruptiivsete ja aruandekohustust eiravate tavadega;
36. tunnustab ELi osalemist ülemaailmses maaga seotud algatustes; rõhutab asjaolu, et maailma juhtiva arenguprotsessi osalisena on ELil suutlikkust parandada oma praegu nii ulatuse kui ka nähtavuse poolest piiratud lähenemisviisi eesmärgiga käsitleda maaomandi küsimusi;

37. märgib, et koos omandiõiguste süsteemide parandamisega arenguriikides peab EL eesmärgiks seadma selle tagamise, et inimestele on kättesaadavad sotsiaalkaitse ja -kindlustuse süsteemid, mis kaitseksid nende elatusallikaid ja vara katastroofi või vapustuse korral;
38. soovib 2004. aasta ELi maapoliitika suuniseid ajakohastada liikmesriikidega kooskõlastatult, et hinnata praeguseid omandiprobleeme ja abistada uute vähekulukate tehnoloogiate rakendamisel maa kaardistamiseks ja haldamiseks;
39. nõuab, et rakendataks vabatahtlikke suuniseid maaomandi, kalavarude ja metsade vastutustundliku majandamise kohta;
40. nõuab tungivalt, et komisjon määraks omandiõigustele selgelt määratletud eelarverea, vahetades väikesemahulise perspektiivi välja pikaajalise maa valdamise reformi vastu, eesmärgiga ühtlustada maaomandiga seotud korda;
41. rõhutab, et kliimamuutuste põhjustatud survega seoses suureneb tõenäoliselt ümberasustatud inimestele ja pagulastele kindlate maaga seotud õiguste tagamise probleem; rõhutab ühtlasi, et sisserändajate ja pagulaste ümberasustamist juhtivate seaduslike institutsioonide loomine on väga tähtis, samuti ka algsete omanike õiguste taastamine; nõuab sellega seoses tungivalt, et EL suurendaks oma abi, et katastroofide või tsiviilkonfliktide korral humanitaar- ja arenguabi andmise raames võetaks arvesse maaga seotud õigusi, mille kohaselt peab maapoliitika õiglaselt tagama maaga seotud kindlad õigused eri rahvus-, sotsiaalsetele või vanuserühmadele;
42. palub, et komisjon ja liikmesriigid suurendaksid naiste võimalusi seoses nende õigustega ning juurdepääsuga maale, pärandile, laenudele ja säästudele konfliktijärgsetes olukordades, eriti riikides, kus naiste õigused ei ole õiguslikult jõustatatavad ja sotsiaalselt tunnustatud ning kus sooliselt kallutatud seadused, traditsioonilised hoiakud naiste suhtes ja meestekesksed sotsiaalsed hierarhiad takistavad naistel saavutada samaväärseid ja õiglaseid õigusi; kutsus ELi üles toetama äsja loodud ÜRO naiste organisatsiooni kaasamist selle küsimuse lahendamisse;
43. väljendab heameelt 2013. aasta juunis G8 poolt mäetööstuse läbipaistvuse algatuse alusel käivitatud maakorralduse läbipaistvuse algatuse üle ja selle üle, et tunnistatakse asjaolu, et äriühingute ja maa omandisuhete läbipaistvus koos kindlate omandiõiguste ja tugevate institutsioonidega on vaesuse vähendamiseks üliolulised; rõhutab siiski, et tulemusliku maareformi elluviimise hõlbustamiseks on vaja pingutusi suurendada;
44. soovib 2015. aasta järgsesse arengukavasse lisada omandiõigused ja kõigile maaomandi õiguskindluse tagamise eesmärgi, pidades silmas, et tugev maakorraldus on aastatuhande arengueesmärkide saavutamise ja vaesuse kaotamise võtmetegur;
45. kinnitab veel kord ELi kohustust vähendada säästva arengu raames vaesust kogu maailmas ning kordab, et EL peaks lisama kõikidele valdkondade poliitikale ja tavadele suhetes arengumaadega tugeva soolise võrdõiguslikkuse komponendi¹;

---

¹ ELT C 46, 24.2.2006.

46. rõhutab asjaolu, et vaja on tugevdada poliitikat, millega seatakse naiste juurdepääs omandile arengumaades võrdsetele alustele meeste vastava õigusega; on seisukohal, et seda tuleb riiklikes programmides arvesse võtta ning sellega peavad kaasnema nõutavad rahalise toetuse mehhanismid (nagu säästud, laenud, toetused, mikrokrediidid ja kindlustus); on veendunud, et sellise poliitika tugevdamine toob kaasa naiste ja valitsusväliste organisatsioonide mõjuvõimu suurendamise ning naisettevõtluse edendamise; on seisukohal, et sellega parandatakse naiste õiguslikke ja finantsoskusi, toetatakse tüdrukute haridust, suurendatakse teabe levitamist ja kättesaadavust, ning luuakse õigusabiteenused ja soolise võrdõiguslikkuse teadvustamise alased koolitused finantsteenuste osutajatele;
47. palub, et komisjon ja liikmesriigid edendaksid oma arengutegevuses aktiivselt naisettevõtlust ja omandiõiguseid, mis oleks üks osa naiste sõltumatuse suurendamisest abikaasadest ning nende riikide majanduse tugevdamisest;
48. tuletab meelde, et 15. oktoobril tähistatakse ülemaailmset maanaiste päeva, ning kutsub Euroopa Liitu ja liikmesriike üles edendama teadlikkuse tõstmise kampaaniaid arengumaades;

*

* *

49. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, Maailmapanga presidendile, Kagu-Aasia Maade Assotsiatsioonile, Euroopa – Ladina-Ameerika parlamentaarsele assambleele ja AKV–ELi parlamentaarsele ühisassambleele.

SELETUSKIRI

Omandiõiguste ja maaomandi õiguskindluse praegune olukord arenguriikides

Inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 17 sätestatakse, et: „igal inimesel on õigus vara omamisele nii üksikult kui teistega koos” ja et „kellelki ei tohi tema vara meelevaldselt ära võtta”.

Sellele vaatamata on maailmas 1,2 miljardit inimest, kes asustavad kinnisvara, mille üle neil ei ole formaalseid õigusi, ja kellel ei ole üldse alalist kodu või juurdepääsu maale.¹

Ja kuigi aastatuhande arengueesmärkides mõõndi vajadust käsitleda arenguriikide agulielanike ja linnaskvotterite õiguskindlust ja kohustuti aastaks 2020 tegelema vähemalt 100 miljoni agulielanikuga, ei ole see eesmärk kaugelki graafikus; 90% uutest Sahara-taguse Aafrika linnaasundustest kujunevad aguliteks ja aastaks 2050 elab agulites hinnanguliselt 3 miljardit inimest².

Kuid selliseid varasid ei saa ei kaitsta ega mobiliseerida. Need kujutavad endast n-õ surnud, seadusevälist kapitali. Keegi ei suuda välja selgitada, mis kellele kuulub, ressursidele ei saa määrata nende täielikku kapitaliväärtust ja jõukusega ei saa kaubelda väljaspool kitsast kohalike inimeste ringi, kes teavad ja usaldavad üksteist, ning seda ei saa kasutada tulevaste investeeringute tagatise ega garantiina.

Samal ajal on mitteametlikkusest pääsemise ja registreeritud üksuseks saamise protsess arenguriikides seotud väga suurte rahaliste ja menetluskuludega ning selle lõpuleviimine võtab aastaid. Hernando de Soto uuringurühm selgitas välja, et Peruu võttis seadusliku loa hankimine riigile kuuluvale maale maha ehitamiseks ning sellele konkreetsele maatükile seadusliku omandiõiguse saamine aega 6 aastat ja 11 kuud ning see hõlmas 728 sammu.³

Kõik need seadusevälised ja registreerimata varad ulatuvad hinnanguliselt kokku 9,3 triljoni USA dollarini, mis on 93 korda rohkem kui arenguriikidele viimase 30 aasta jooksul antud välisabi kogusumma⁴. Selle kõige juures võiks juriidiliste omandiõiguse süsteemide kehtestamine ja inimestele nende endi ressurside üle suurema võimu andmine kujuneda 21. sajandi suurimaks arengulooks, aga ka suurimaks proovikiviks üldse.

Omandiõiguste ja maaomandi õiguskindluse võimalik mõju arenguriikides

Teadmine, et omandiõigused mõjutavad radikaalselt majandusarengut ja vähendavad vaesust, ei põhine oletuslikul mudelil. Peame üksnes vaatama 19. sajandisse, et mõista, kuidas sai juriidilisest omandisüsteemist USA ja lääneosariikide hüppelaud loomulikus olekus varade

¹ Tim Hansted, Landesa (maaelu arengu instituudi) president ja tegevjuht.

² Global Land Tool Network Brief 1, märts 2010.

³ Hernando De Soto, *The Mystery of Capital - Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else* (kapitali müsteerium – miks kapitalism võidutseb läänemaailmas ja nurjub igal pool mujal), 2001.

⁴ *Idem*.

kogumist kontseptuaalseks kapitalimahutuste kogumiks, mille puhul saab varasid kasutada kogu nende tootlikkuspotentsiaali ulatuses.

Nagu Ameerikal 200 aastat tagasi, on tänapäevastel arenguriikidel kolm valikut: eirata „maata vaeste” ja linnaskvotterite seadusevälist tegevust, teha pealiskaudseid mööndusi või võtta seadusevälised üksused ise käsile.

21. sajandi põhiprobleeme – toiduga kindlustatus, energianappus, veepuudus, linnade ja elanikkonna kasv, keskkonna halvenemine, kliimamuutused, looduskatastroofid ja riikide ebakindlus – saab kõiki seostada maa valdamise probleemidega, kinnitades vajadust seada prioriteediks põhjalik maareform.

Majanduskasv ja vaesuse leevendamine

Tunnustatud ja registreeritud omandiõigused ergutavad majanduskasvu, parandades investeerimisvõimalusi juurdepääsu abil kapitalile ja vähekulukatele laenudele, kasutades tagatisena maad. Kindel omand loob kõrgemat tootlikkust ja ergutab ettevõtlust, kuna tekib juurdepääs funktsionaalsetele üüri- ja müügiturgudele, mis suurendab kommertsväärtust tänu maavalduste ja VKEde nõuetekohasele registreerimisele.

Läbipaistmatud, korruptiivsed ja ebatõhusad maahaldussüsteemid kujutavad endast ettevõtlusele ja VKEdele suurimat takistust, samas kui kergesti üleantavad maaomandid vähendavad laenudele juurdepääsu kulukust ning suurendavad tulemuslikku tööhõivet, aidates kaasa innovatsioonile ja tehnoloogilistele edusammudele.

Näiteks Hiinas vähenes alatoitumuses inimeste arv tänu põllumajandusreformile ja täiustatud maaomandiõigustele 387 miljonilt 1969. aastal 150 miljonile 2000. aastate keskel.

Põllumajanduslik tootlikkus ja toiduga kindlustatus

Väikemaaomanikud moodustavad 95% võimalikest arenguriikide maaomanikest ja nemad on kõige haavatavamad. Kindlad sätted nende haritava maa kohta, registreeritud omandiõigused ja juriidiline otsustusõigus kujutavad endast maaomanikele tugevaid stiimuleid investeerida uuenduslikesse põllumajanduslikku tootlikkust ja maa viljakust suurendavatesse tehnoloogiatesse, tagavad nende juurdepääsu kapitalile ja turgudele, ergutavad kohalikku majandust, tugevdavad toiduga kindlustatust, vähendavad rännet ja aeglustavad linnastumist. Etioopias töötab USAID koos valitsusega maaomanikele selgete õiguste rakendamise heaks. 32 katsepiirkonnas, kus programme rakendati, suurenesid saagid kolmel viimasel aastal 40% aakri kohta ilma muude sisenditeta¹; valitsuse mured, mis tal projekti alguses olid, said seega hajutatud, võimaldades välja töötada kogu riiki hõlmava reformi.

Linnade ja rahvastiku kasv

Kuna 2050. aastaks elab linnades 70% rahvastikust, on juba üksnes juriidilisel omandisüsteemil võimalik registreerimise abil tuua agulielanikud ja linnaskvotterid ametlikku

---

¹ USAID Etioopia, <http://ethiopia.usaid.gov/programs/feed-future-initiative/projects/land-administration-nurture-development-land>

majandusse, muutes nende varad tõeliseks mõõdetavaks ja üleantavaks jõukuseks, luues seega edaspidiseid majanduslikke võimalusi.

Keskkonnakaitse ja kliimamuutuste leevendamine

Kui anda inimestele suurem võim oma ressursside üle otsustamiseks, lisaks ametlikele pärimissätetele ja kaitsele mõjukate ringkondade huvide vastu, millega võidakse nende omand hõivata, innustab see maaomanikke oma maasse jätkusuutlikult investeerima, et vältida terrasside rajamise ja niisutuse abil keskkonna halvenemist ja pinnase erosiooni. LANDESA tehtud uuringust selgus, et „leibkond, kelle maa on täielikult seadusega tagatud ja üleantav, investeerib hinnanguliselt 59,8% tõenäolisemalt terrasside rajamisse kui leibkond, keda ootab järgmise 5 aasta jooksul ümberjaotamine”.

Naiste maaomandiõigused

Naised, kes moodustavad 70% Aafrika põllumajandustootjatest, on õiguspärasusest tavakohaselt välja jäetud. Ametlikult kuulub neile kõigest 2% maast. Aga isegi kui nende õigusi tunnustatakse ja teostatakse mittediskrimineeriva poliitika reform, takistavad piisavat rakendamist traditsioonilised arusaamad. Enamasti on naised jäetud ilma koguni teadmisest, et nad saaksid õigusi nõuda, ning seetõttu on teadlikkuse tõstmise programmid üliolulised nende arenemisel otsusetegijateks ja majanduses osalejateks.

Konfliktijärgsed ja ebakindlad riigid

Üks peamisi stabiilsuse ja jätkusuutliku arengu tugisambaid on keskendumine tugevatele maa valdamise süsteemidele ja maavaidluste lahendamisele, et tegeleda pingete allikatega konfliktijärgsetes ja ebakindlates riikides.

Maa suuremahulised omandamised (maa hõivamine)

Aafrikas on ametlikult registreeritud vaid 10% maad, samas kui ülejäänud 90% hallatakse mitteametlikult. Üksikud registreerimata maatükid on ajalooliselt kuulunud rahvuslikule eliidile ja kohalikele pealikele. Etioopias, kus USAID alustas maa registreerimist ja omandiõigust tõendavate dokumentide andmist, pidid põllumajandustootjad taluma korduvaid ootamatuid maahõivamisi, meelevaldset ümberjaotamist ja riigistamist. Seega on maa suuremahulised omandamised arenguriikides nõrga või puuduva maavaldamise otsene tagajärg – need toimuvad vaakumis, kus leidub arvutult võimalusi korruptsiooniks ja piisava kompensatsioonita võõrandamiseks ning kus ei austata kõigi asjaomaste sidusrühmade õigusi. Aastatel 2000–2010 tehti suuremahulisi maatehinguid üle maailma hinnanguliselt 203 miljoni hektari ulatuses¹. Uurides ettevõtte Swiss Addax Bioenergy suurte istanduste mõju ümbritsevatele kogukondadele Sierra Leones, teatas Action Aid, et 99% küsitlute arvamuse kohaselt oli piirkonna toidutootmine selle tagajärjel halvenenud.²

Sammud ametlike omandiõiguste ja maa jätkusuutliku valdamise poole arenguriikides

¹ <http://www.landmatrix.org/get-the-idea/global-map-investments/>

² Action Aid, *Broken promises: The impacts of Addax Bioenergy in Sierra Leone on hunger and livelihoods* (Addax Bioenergy mõju näljale ja elatusvahenditele Sierra Leones), september 2013.

Institutsiooniline reform ja suutlikkuse suurendamine toetavad maa usaldusväärse valdamise jätkusuutlikkust ning need kaasnevad üksikute maaomandite ja väikeettevõtete registreerimise protsessiga.

Valitsusasutused peavad mängima olulist rolli omandiõiguste väljatöötamises ja nende jõustamises kohtute kaudu ja riigi politsei abil. Vastupidiselt aga üldisele valearvamusele ei ole riik omandi allikas ega jaotaja, vaid on omandi kaitsja. Paljudel juhtudel on riiklikud maaomandi andmise süsteemid muudetud õigustatud maanõuete kaitsmise organisatsioonidest maavargusi kehtestavateks organisatsioonideks.

Maareformi ja omandiõiguste väljatöötamise süsteeme tuleb käsitleda väga paindlikult, vastavalt kohalikele, kultuurilistele ja sotsiaalsetele tingimustele ja järgmises raamistikus.

1. Täpsete maa-andmete kogumine ja maamõõtmine erinevate maatüüpide puhul.
2. Maa registreerimine ja süstemaatiline omandiõiguste andmine katastriüksuste kaardistamise abil, kasutades vähekulukaid tehnoloogiaid.
3. Maahalduse detsentraliseerimine annab kohalikele kogukondadele ja eraisikutele rohkem võimu ning ergutab kaotama korruptiivseid tavasid, mille kohalikud pealikud on kehtestanud registreerimata maatükke nõudvate välisinvestoritega tehtud tehingute tõttu.
4. Maakorralduse moderniseerimine ja elektrooniline salvestamine suurendab tõhusust ja läbipaistvust ning hõlbustab maksude kogumist. Indias neljakordistas ainuüksi Karnataka oma maaga seotud tulusid 120 miljonilt USA dollarilt 2000. aastal 480 miljoni USA dollarini 2008. aastal. Lisaks välditi tänu elektroonilisele salvestamisele 16 miljoni USA dollari võtmist kasutatjalt altkäemaksudena.¹
5. Tagamaks, et täielikult arvestatakse kõigi osaliste, eelkõige vaeste ja haavatavate vajadusi ja muresid, on ülekaaluka tähtsusega kõigi sidusrühmade osalemine ja nendega konsulteerimine.
6. Kohtute suutlikkuse suurendamine, et lahendada maavaidlusi ja tegeleda võõrandamisega, peab olema osa terviklikust lähenemisest kohtusüsteemi ja õigusriigi tugevdamisele. Samal ajal ei tohi jätta tähelepanuta kohalike maaõiguste kaitsmiseks loodud poliitilisi organisatsioone, mis on sageli demokraatlikud ja seaduslikud, aga kõrvalseisjatele läbipaistmatud, ning millel puudub võimekus maaõigusi korrektselt dokumenteerida.
7. Arenguriikides on vajalik usaldusväärne fiskaalpoliitika, mis tugineb õiglasele maksupoliitikale ja dokumenteeritud maksude määramisele; see nõuab aga omakorda maa paremat registreerimist ning väärtuse hindamise funktsioonide kindlaksmääramist, et dokumenteerida aastane maatehingutest saadud tulu; Tais kasvas aastane maatehingutelt saadav tulu reformi tulemusel 10 aastaga kuuekordseks.
8. Äsja rohkem võimu saanud maaomanikke toetavad mehhanismid pakuvad väikemaomanikele stiimuleid investeerida uutesse seadmetesse ja suurendada põllumajandustoodangut. Esimestel aastatel pärast maa registreerimist on otsustav võimaldada uutele maaomanikele tehnosiiret ning innovatiivsete tehnikate ja heade tavade kasutamise koolitusi.

---

¹ K. Deininger, H. Selod ja A. Burns, 2012. „The Land Governance Assessment Framework: Identifying and Monitoring Good Practice in the Land Sector.” (maa valdamise hindamisraamistik: heade tavade kindlaksmääramine ja seiramine maasektoris), Maailmapank, Washington, DC.

Omandiõiguste seadmine ELi arengupoliitika keskmesse

Euroopa Liit peab seisma maa hõivamise vastase võitluse esirinnas. Arenguriikide nõrga või koguni puuduva maavaldamise parandamine ning inimestele suurema võimu andmine tänu selgetele ja kindlatele omandiõigustele võimaldab luua lepingulised suhted järelevalveks ning omandi võõrandamise, õiglase kompensatsioonita ümberjaotamise ning hooletussejätmise takistamiseks.

Õiguskindlad maaomandisüsteemid ei ole lühiajaline üritus, vaid need nõuavad pikaajalist käsitusviisi ja paljude osalejate kooskõlastatud kohustusi, valitsustest kodanikuühiskonnani, rahvusvahelistest rahastajatest avaliku ja erasektori osalisteni.

Selleks et Euroopa Liit mängiks põhirolli omandiõiguste edendamisel ja maa hõivamise vastu võitlemisel, antakse käesolevas raportis järgmised soovitusel:

- Euroopa Komisjon avab arenguriikide omandiõigustele selgelt määratletud eelarverea eesmärgiga toetada pikaajalist maa valdamise reformi ning tugevdada maaomandit riigi strateegiliste tegevusprogrammide koostamisel ja rakendamisel.
- Omandiõiguste formaliseerimine ja maa registreerimine paigutatakse 2015. aasta järgsesse arengukavasse.
- ÜRO egiidi all töötatakse välja üldine õiguslik vastutusmehhanism selge eesmärgiga toetada maareformi, valvata maavaldamise järele läbipaistval ja vastutustundlikul viisil ning innustada riike austama ja käsitlema eraisikute ja kogukondade maanõudeid.

15.7.2011

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS

arengukomisjonile

omandiõiguste, omandi ja jõukuse loomise tähtsuse kohta vaesuse kaotamises ning säästva arengu soodustamises arengumaades (2011/2009(INI))

Arvamuse koostaja: Silvia Costa

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval arengukomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et arengumaade naised seisavad silmitsi tõsise soolise ebavõrdsusega seoses omandiõiguste ja omandiga, eelkõige seoses juurdepääsuga sellistele tootmisressurssidele nagu maa ja kariloomad; arvestades, et naiste kontrolli all on vähem maid kui meestel ning nende kontrolli all olevad maad on sageli kehvema kvaliteediga; arvestades, et soolise ebavõrdsuse vähendamine juurdepääsus tootmisvahenditele võiks vähendada maailmas nälga kannatavate inimeste arvu 12–17%¹ võrra;
- B. arvestades, et enam kui 60% nälja käes kannatavatest inimestest on naised ja lapsed ja et arengumaades toodavad 60–80% toidust just naised²;
- C. arvestades, et paljudes arengumaades ei ole naiste omandiõigus, seaduslikult tagatud juurdepääs maale ja säästudele ning krediidile ühiskondlikult tunnustatud; arvestades, et taolise diskrimineeriva lähtekoha tõttu on naistel eriti raske kaitsta oma omandiõigust, eelkõige pärimisõigust õiguslike vahenditega;
- D. arvestades, et inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 25 nähakse ette, et igal inimesel on õigus võtta oma valdusesse ressursse ja vajalikke vahendeid, et toota või hankida elamiseks piisavas koguses toitu;
- E. arvestades, et ärilistel ja strateegilistel eesmärkidel, nagu põllumajandustootlikkus,

¹ ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO), The State of Food and Agriculture, 2011, lk 5.

² ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO), Policy Brief No 5, Economic and Social Perspectives, august 2009.

toiduga kindlustatus ning energia ja biokütuse tootmine, rikuvad arenenud riigid üha sagedamini aset leidva ulatusliku maa omandamisega naiste omandiõigusi arengumaades; arvestades, et naistel puudub sageli võimalus rakendada õigusabi ja esindatust omandiõiguste rikkumiste edukaks vaidlustamiseks arengumaades,

1. palub, et komisjon ja liikmesriigid eraldaksid piisavalt ja kasutaksid praeguseid rahalisi vahendeid kulutõhusalt, asjakohaselt ja praktilisel viisil arenguabi andmiseks ning võtaksid vastu konkreetseid poliitilised sätted, et vähendada seaduslikult tagatud juurdepääsuga maaomandile, muu omandiõigusega ja omandiga seotud soolist ebavõrdsust, muu hulgas kaotades kõik õigusaktidest tulenevad naiste diskrimineerimise viisid vastavalt Pekingi deklaratsiooni põhimõtetele;
2. kinnitab Euroopa Liidu kohustust vähendada säästva arengu raames vaesust kogu maailmas ning kinnitab, et EL lisab kõikidele poliitikatele ja tavadele suhetes arengumaadega tugeva soolise võrdõiguslikkuse komponendi¹;
3. rõhutab, et poliitika tugevdamisega arengumaades on hädavajalik võrdsustada naiste ja meeste omandiõigus; on seisukohal, et seda tuleb riiklikes programmides arvesse võtta ning sellega peavad kaasnema nõutavad rahalise toetuse mehhanismid (nagu säästus, krediit, toetused, mikrokrediidid ja kindlustus); rõhutab, et poliitika tugevdamine peab viima naiste ja valitsusväliste organisatsioonide mõjuvõimu suurendamiseni ning naiste ettevõtluse edendamiseni; rõhutab, et see peab parandama naiste õiguslikke ja finantsoskusi, toetama tüdrukute haridust, suurendama teabe levitamist ja kättesaadavust, ning looma õigusteenuid ja soolise võrdõiguslikkuse teadvustamise alase koolituse finantsteenuste osutajatele;
4. palub, et komisjon ja liikmesriigid edendaksid oma arengutegevuses aktiivselt naisettevõtlust ja omandiõiguseid, mis oleks üks etapp naiste majandusliku sõltumatuse suurendamisel abikaasadest ning nende riikide majanduse tugevdamisel;
5. palub, et komisjon ja liikmesriigid võtaksid oma arenguabipoliitikas arvesse ulatusliku maa omandamise protsesse arenenud riikide investorite poolt arengumaades, eelkõige Aafrikas, mis mõjutab tugevalt kohalikke põllumajandustootjaid ja mõjub kahjulikult naistele ja lastele, et kaitsta neid vaesumise, näljahäda ja sunniviisilise väljatõstmise eest oma küladest ning maadelt;
6. kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles kontrollima ÜRO raamistikus sellise maa omandamise mõju põllumaade kõrbestumisele, naiste elamisõiguse ja omandiõiguse kaotusele, pöörates eelkõige tähelepanu naistele, kes on üksi või perekonnapead, toiduga kindlustatusele ning nende naiste, nende laste ja ülalpeetavate ülalpidamisele;
7. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles oma arengu- ja humanitaarpoliitikas tagama, et kõnealused arengumaad kehtestaksid seadusandlikud meetmed, mille eesmärk on soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning rahvuskuuluvusel, rassil ja perekonnaseisul põhineva diskrimineerimise kaotamine seoses omandiõigustega, ning tegeleksid sellega, kuidas kaotada märkimisväärsed sotsiaalsed, poliitilised ja kultuurilised piirangud maaomandiga seotud õiguste omandamisele;

---

¹ ELT C 46, 24.2.2006.

8. palub ELi delegatsioonidel arengumaades jälgida, et naiste õigusi ei rikutaks, ning vältida seega naiste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riski;
9. tuletab meelde, et 15. oktoobril tähistatakse ülemaailmset maanaiste päeva, ning kutsub ELi ja liikmesriike üles edendama teavituskampaaniaid arengumaades;
10. palub, et komisjon ja liikmesriigid suurendaksid naiste sõltumatust seoses nende õigustega ning juurdepääsuga maale, pärandile, krediitidele ja säästudele konfliktijärgsetes olukordades, eriti riikides, kus sooliselt kallutatud seadused, traditsioonilised hoiakud naiste suhtes ning meestekesksed sotsiaalsed hierarhiad takistavad naistel saavutada samaväärseid ja õiglaseid õigusi; kutsub ELi üles toetama äsja loodud ÜRO naiste organisatsiooni kaasamist selle küsimuse lahendamisse;

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	13.7.2011
Lõpphääletuse tulemus	+ : 29 - : 0 0 : 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Regina Bastos, Edit Bauer, Marije Cornelissen, Silvia Costa, Edite Estrela, Ilda Figueiredo, Zita Gurmai, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Nicole Kiil-Nielsen, Astrid Lulling, Barbara Matera, Angelika Niebler, Siiri Oviir, Antonyia Parvanova, Nicole Sinclair, Joanna Katarzyna Skrzydlewska, Eva-Britt Svensson, Britta Thomsen, Marina Yannakoudakis, Anna Záborská
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Izaskun Bilbao Barandica, Viliija Blinkevičiūtė, Christa Klauß, Mojca Kleva, Mariya Nedelcheva, Norica Nicolai, Chrysoula Paliadeli, Antigoni Papadopoulou, Sirpa Pietikäinen
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Jacek Włosowicz

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	11.2.2014
Lõpphääletuse tulemus	+: 15 -: 4 0: 5
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Thijs Berman, Ricardo Cortés Lastra, Véronique De Keyser, Nirj Deva, Leonidas Donskis, Charles Goerens, Catherine Grèze, Mikael Gustafsson, Bill Newton Dunn, Jean Roatta, Birgit Schnieber-Jastram, Michèle Striffler, Keith Taylor, Anna Záborská, Iva Zanicchi
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Philippe Boulland, Emer Costello, Edvard Kožušník, Csaba Öry, Cristian Dan Preda, Judith Sargentini
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Josefa Andrés Barea, Małgorzata Handzlik, Tadeusz Ross